

TRATAMENTUL CONTABIL AL IFRS 16 ÎN INTREPRINDERI MICI ȘI MIJLOCI- CAUZE ȘI EFECTE ÎN RAPORTAREA FINANCIARĂ

Prof.univ.dr. MORARIU Ana, DUDUMAN Emanoil

*Academia de Studii Economice din București - Școala Doctorală de Contabilitate, Bd. Dacia, nr. 41, Sector 1, Clădirea
Mihai Eminescu*

Abstract: Articolul își propune să investigheze consecințele aplicării standardului IFRS 16 privind contractele de leasing și să valideze aplicabilitatea studiilor anterioare privind recunoașterea în bilanț a contractelor de leasing financiar. Cercetarea contribuie la dezvoltarea literaturii în domeniu prin particularizarea efectelor capitalizării raportată la noul standard IFRS 16, adoptat în 2019 de către marea majoritate a companiilor. Articolul se concentrează asupra entităților mici și mijlocii (IMM) listate la Bursa de Valori București, care au întocmit situațiile financiare în conformitate cu reglementările IFRS. Astfel, studiul completează metodele inițiale de cercetare (“ex ante”), prin examinarea fenomenului de după momentul implementării, analizând astfel rezultatele previzionate. De asemenea, contribuția lucrării este suplimentată prin extinderea perspectivei geografice ale efectelor adoptării unei versiuni noi de standard IFRS în cadrul entităților mici și mijlocii listate, rezultate ce pot fi comparate cu alte studii având metodologii de cercetare similare, aplicate asupra altor tipologii de eșantioane, din regiuni sau categorii de firme diferite.

Cuvinte cheie: contracte de leasing financiar, leasing operațional, gradul de îndatorare, rata dobânzii, capitalizarea activelor, indicatori de performanță, structura capitalului

Clasificare JEL: M410, M480

1. Introducere

Contractele de leasing au fost unul dintre cele mai dezbătute subiecte din cadrul contabilității și al comunităților de afaceri, încă din momentul conceptualizării standardului de către FASB în 1976 în SUA și de IASB în 1982. Odată cu trecerea anilor, s-a putut observa efectul denaturărilor semnificative pe fondul nerespectării principiului prevalenței economicului asupra juridicului (OMFP nr. 1802/2014), unele țări participând activ la propuneri de schimbare a standardului încă din 1996. Această inițiativă a fost demarată pe baza dovezilor empirice cu privire la impactul semnificativ al datoriilor de leasing neînregistrate (Wong și Joshi, 2015), existând riscul de alterare a indicatorilor financiari, pe baza cărora se evaluează starea firmei de către investitori, analiști și bancheri (Branswijck, s.a., 2011), alături de alte categorii de părți interesate. Astfel, controversa din jurul acestui standard a determinat Consiliul Standardelor Internaționale de Contabilitate (IASB) să demareze în anul 2006 un proiect privind un nou set de principii care să atenueze impactul leasingului operațional.

Obiectivul acestui studiu este de a analiza impactul implementării standardului IFRS 16 „Contracte de leasing” asupra entităților mici și mijlocii din România. Interpretarea efectelor cauzate de aceasta implementare se va face luând în calcul schimbările raportate în situațiile financiare care au dus la manipularea informațiilor financiare prin modificarea principalilor indicatori financiari, observând relația dintre structura elementelor din bilanț în contextul capitalizării contractelor de leasing și modificările aduse indicatorilor pe termen scurt. De altfel, această relație de cauzalitate a fost un subiect recurent de studiu în cadrul literaturii de specialitate, printre primele metode de capitalizare fiind materializate de către Imhoff, E. s.a. (1991) și adoptat apoi în studiile ulterioare la alte categorii de firme și la un eșantion mai semnificativ ((Bennett și Bradbury (2003), Duke s.a. (2009 și 2012), Branswijck s.a. (2011)).

Articolul se concentrează asupra unui anumit segment, alcătuit din entitățile mici și mijlocii care au întocmit situațiile financiare în conformitate cu reglementările IFRS, aceasta fiind una dintre condițiile necesare pentru accesarea pieței principale de capital ale Bursei de Valori din București („BVB”). Astfel, studiul va extinde baza de cunoștințe referitoare la contractele de leasing, prin analiza impactului asupra unei nișe de firme, reprezentată de un eșantion de IMM-uri cotate la BVB, dintr-o piață emergentă, așa cum este cea din România. Nu în ultimul rând, majoritatea studiilor citate au adoptat o abordare „ex ante” în legătură cu evaluarea tratamentului contabil cauzat de implementarea noului standard, contribuind la stadiul cunoașterii prin previziuni financiare menite să estimeze impactul asupra bilanțului. Studiul de față își propune să completeze această metodă de cercetare, prin examinarea fenomenului de după momentul implementării, contribuind astfel la inițiativa de a compara rezultatele de față cu previziunile inițiale.

În ceea ce privește contribuția la stadiul actual al literaturii de specialitate, considerăm că articolul de față suplimentează lucrări anterioare pe tema contractelor de leasing prin extinderea perspectivei geografice ale efectelor adoptării unei versiuni noi de standard IFRS și particularizarea acestora în cadrul entităților mici și mijlocii listate. Această specializare pe segmentul de companii din categoria IMM-urilor are ca scop surprinderea impactului capitalizării contractelor de leasing în cadrul acestei categorii și compararea rezultatelor cu alte studii având metodologii de cercetare similare, aplicate asupra altor tipologii de eșantioane, din regiuni sau categorii de firme diferite.

Articolul este structurat astfel: revizuirea literaturii de specialitate, prin care se va dezvolta aria de cunoaștere a efectelor capitalizării contractelor de leasing și aspectele tehnice actualizate prin noul standard IFRS 16. Secțiunea următoare va detalia metodologia de cercetare, în baza eșantionului de firme ce aplică acest standard din categoria IMM-urilor. Secțiunea de analiză și interpretare a datelor va încerca să evidențieze schimbările majore din situațiile financiare, influențate de tranziția la noul standard și să compare aceste rezultate cu cele ale literaturii de specialitate recente. Ultima componentă va dezvălui rezultatul studiului și contribuțiile acestuia cu privire la contractele de leasing.

2. Revizuirea literaturii de specialitate

Studiul tratamentului contractelor de leasing a început încă din anii 60, când Nelson (1963) a evidențiat că indicatorii financiari erau influențați în mod negativ de către capitalizarea acestora. Mai departe, Imhoff și Thomas (1988) a demonstrat relația de cauzalitate dintre descreșterea numărului de leasinguri financiare contractate de către companii, în comparație cu cele operaționale, odată ce capitalizarea celor dintâi a devenit obligatorie - măsură impusă la acea vreme în Statele Unite. În completarea acestui studiu inițial, autorii și-au desăvârșit metoda de estimare a schimbărilor aduse activului și datoriei de pe urma unui contract de leasing prin studiul din 1991 (Imhoff s.a.).

Giner s.a (2019) menționează că noțiunea de „capitalizare constructivă” a fost dezbătută apoi de mulți autori din diferite zone geografice, continuând atât în Statele Unite ((Mulford și Gram (2007), Duke s.a. (2009)), Europa ((Goodacre (2003), Fülber s.a. (2008), Fitó s.a (2013), cât și în Australia și Noua Zeelandă (Wong și Joshi (2015), Bennett și Bradbury (2003)). Multe dintre aceste studii au abordat o cercetare de natură empirică, însă literatura a fost suplimentată de-a lungul timpului și de lucrări care au analizat impactul capitalizării în diferite sectoare cheie ale economiilor respective prin studii de caz concentrate asupra câtorva companii, în țări precum: Turcia ((Öztürk și Serçemeli (2016)), Australia ((Joubert s.a. (2017)) și Brazilia (Arrozio s.a. (2016)), având ca arie de cercetare sectoarele cu capital intensiv, acolo unde contractele de leasing pot induce mișcări bilanțiere semnificative.

Cercetările din această arie au demonstrat că, în general companiile preferă să contracteze leasinguri de tip operațional, astfel încât criteriile de capitalizare să nu fie îndeplinite, fapt ce a fost catalogat drept o tentativă de distorsionare a situațiilor financiare de către Comisia pentru Bursa și Valori

Mobiliare din Statele Unite (2005). Efectele capitalizării au fost confirmate și într-un studiu Deloitte (2011), în care un număr de 289 persoane din conducerea firmelor au fost chestionate cu privire la efectele schimbărilor privind contabilitatea contractelor de leasing: mai mult de 40% dintre aceștia erau de opinie că aceste modificări vor îngreuna obținerea surselor de finanțare, 68% susțineau că indicatorul gradului de îndatorare al companiilor se va deteriora și 49% dintre aceștia prevedeau o scădere a indicatorului de rentabilitate al activelor.

Aceste observații sunt în concordanță cu un studiu PriceWaterhouseCoopers pe tema standardului IFRS 16 (2016), care a arătat că în cadrul Uniunii Europene, levierul median (calculat în acest caz ca raport între total împrumuturi și profitul înainte de dobânzi, impozite, depreciere și amortizare) este așteptat să crească de la 1.55 la 1.78, în timp ce gradul de solvabilitate (profit net plus cheltuieli cu deprecierea, raportat la total datorii) va scădea de la 46% la 41,6%. Suplimentar acestor previziuni, IASB (2016) afirma că se așteaptă o creștere de 1661.8 miliarde de dolari, reprezentând aproximativ 5.4% din totalul activelor, cu procente de până la 20% în industrii precum aviația, turismul și comerțul cu amănuntul. În completare la acest studiu, s-a constatat că schimbările induse de către capitalizarea contractelor de leasing asupra elementelor din bilanț nu sunt la paritate:

Concentrându-ne mai departe pe entitățile mici și mijlocii, din perspectiva adoptării standardelor IFRS de către acest segment de companii, literatura de specialitate a subliniat că subiectul implementării rămâne unul controversat. Perera s.a. (2015) menționează că multe țări care au întârziat implementarea au identificat o multitudine de aspecte problematice, printre care dificultatea percepută de companii în adoptarea standardelor, *neconcordanțe cu cadrele de raportare la nivel național și lipsa de simplificare în fapt a cerințelor de raportare*. Alte observații au făcut referire la complexitatea anumitor secțiuni ale standardelor IFRS pentru IMM-uri și potențialul acestora de a contribui la dificultatea în pregătirea situațiilor financiare. Mai mult decât atât, tot Perera s.a. (2015) arată că interpretarea privind eligibilitatea entităților de a adopta IFRS pentru IMM-uri poate duce la un mod de aplicare controversat, cum ar fi posibilitatea companiilor mari, fără valori mobiliare listate la bursă, de a adopta IFRS pentru IMM-uri, deși nu aparțin acestei categorii din punctul de vedere al criteriilor de mărime. Aceste aspecte identificate în procesul de adoptare au fost de asemenea semnalate și în alte studii, cu precădere în țările în curs de dezvoltare. Pe lângă transferul contractelor de leasing în bilanț și impactul asupra contabilității, este posibil ca entitățile mici și mijlocii să fie expuse la o altă provocare, datorită experienței limitate pe care unele dintre aceste firme le au în implementarea corectă a standardelor IFRS, așa cum reiese din studiile menționate anterior. Astfel, în urma cercetării documentare, fundamentată pe revizuirea literaturii de specialitate care a elaborat în mare parte o teorie „ex-ante” cauză – efect cu privire la impactul metodei de capitalizare a contractelor de leasing operațional asupra poziției financiare și rezultatului cu variații regionale și în funcție de intensitatea nevoii de capital în derularea operațiilor, s-au dezvoltat următoarele ipoteze, pentru primul an de *retratate a leasingului operațional în leasing financiar*:

I1: Capitalizarea contractelor de leasing operațional în urma implementării IFRS 16, prin recunoașterea unui drept de utilizare al activului și o datorie ce decurge din contractul de leasing, reprezintă o ajustare contabilă materială pentru situațiile financiare ale IMM-ului în primul an de raportare, din cauza criteriilor de mărime ale companiei și al bilanțului contabil.

I2: Capitalizarea contractelor de leasing operațional în urma adoptării IFRS 16 influențează indicatorul privind gradul de îndatorare, prin creșterea acestuia în primul an de raportare post-implementare.

3. Metodologia cercetării

Cercetarea exploratorie s-a efectuat cu scopul de a obține o înțelegere mai bună asupra relației cauză-efect, de transpunere a leasingului operațional în unul financiar și întâietatea pentru raportarea financiară dintre cei mai importanți utilizatori: investitori și împrumutatori. Acest demers științific

care analizează impactul leasingului financiar asupra raportării financiare este urmată de o cercetare explicativă asupra acestor transformări cu limite dar și valențe.

Din revizuirea studiilor anterioare, putem afirma că în ultimele decenii, metoda preponderentă folosită în evaluarea efectelor *capitalizării contractelor de leasing* asupra bilanțului unei companii a fost cea a abordării constructive de capitalizare, conceptualizată de către Imhoff s.a. (1991) care se bazează pe angajamentele de leasing operațional prezentate în notele la situațiile financiare. Această teorie este verificabilă, deoarece standardul anterior IAS 17 impunea prezentarea și defalcarea contractelor de leasing operațional în notele narative, în general prin împărțirea lor în trei categorii, în funcție de durata contractului: de exemplu, contracte cu durată de până la un an, între doi și cinci ani și peste cinci ani (PwC, 2016).

Considerăm această metodă ca fiind utilă studiilor „ex ante”, care au avut loc înainte de implementarea efectivă al standardului IFRS 16, având caracter prospectiv și rolul de a estima impactul predictiv asupra entității. În cazul studiului de față, nu vom utiliza același model de verificare a ipotezelor, deoarece analiza are în vedere date retrospective, extrase din situațiile financiare anuale din ultimii doi ani de raportare, respectiv anul fiscal 2018 și 2019. Astfel, studiul vizează relația de cauză-efect între variabila independentă (capitalizarea contractelor de leasing operațional) și variabilele dependente (modificările aduse asupra activelor și datoriilor totale, asupra rezultatului din anul implementării și variația indicatorilor de rentabilitate. Astfel, se pot identifica și măsura dimensiunile financiare ale modificărilor aduse de acest nou standard contabil. Dimensiunile vor fi analizate prin compararea rapoartelor anuale din care s-au prelevat anumite elemente bilanțiere, inclusiv informații din notele situațiilor financiare, în baza cărora se vor calcula indicatorii relevanți pentru studiul de față, enumerați în secțiunea anterioară. Definirea populației s-a făcut în baza celor trei criterii privind calificarea unei entități ca IMM la nivelul Uniunii Europene:

- Numărul de angajați sub 250 de persoane (criteriu obligatoriu) și
- Cifra de afaceri mai mică sau egală cu 50 de milioane EUR, sau
- Bilanț total mai mic sau egal cu 43 de milioane EUR

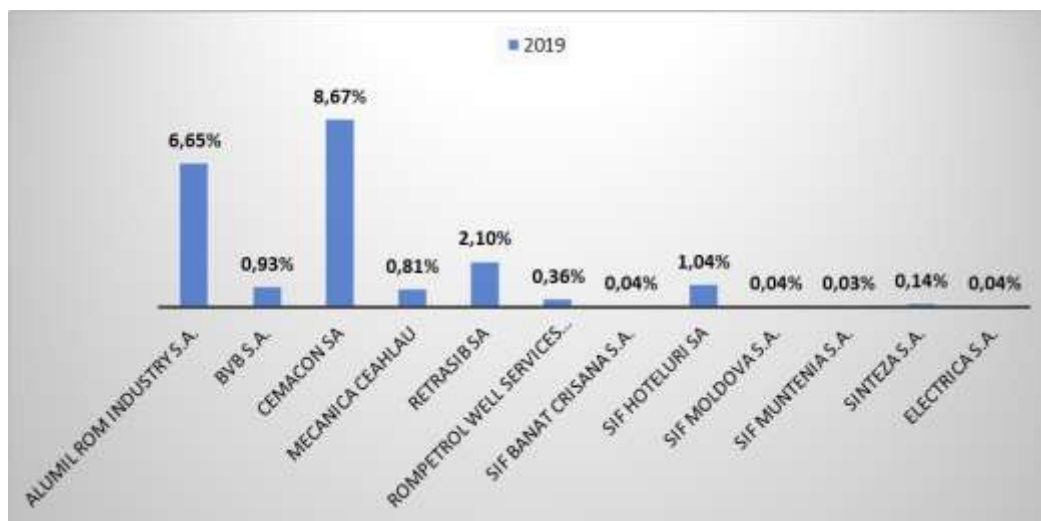
Extragerea datelor s-a efectuat în baza acestor criterii, accesând datele electronice disponibile pe pagina de internet a Bursei de valori București, de unde au fost descărcate informațiile privind acțiunile disponibile pentru tranzacționare pentru firmele înscrise pe piața reglementată a bursei. Într-o primă instanță, au fost excluse societățile suspendate de la tranzacționare și cele care aveau sediul social în alte țări, dar care au ales ca acțiunile lor să fie tranzacționate și pe piața reglementată din România. Această sub-componentă a populației a fost exclusă deoarece scopul studiului se limitează la piața de valori românească și din cauza nerespectării criteriilor de includere în populație, s-a constatat că multe dintre acestea erau entități de tip „holding”, scopul patrimonial al acestora nefiind contractarea de leasinguri în scopul generării veniturilor din activități operaționale.

Pentru eșantionul final, entitățile fără contracte de leasing sau entitățile fără datorii au fost excluse din studiu. Datele au fost prelevate manual, direct din situațiile financiare sau notele acestora, pentru a sublinia principalele elemente bilanțiere care au fost influențate de recunoașterea contractelor de leasing. Impactul semnificativ se va măsura prin determinarea unui prag de materialitate pentru companiile respective, calculat în funcție de elementele care ar putea influența deciziile economice ale utilizatorilor, după revizuirea situațiilor financiare (ISA 200.6): cifra de afaceri netă, structura activelor și a capitalurilor proprii, total datorii, etc., în funcție de particularitățile fiecărei societăți. Simularea pragurilor de materialitate (Anexa nr. 1) au fost calculate pornind de la principalii indicatori recomandați de ISA, în baza cărora s-au folosit limitele inferioare ale intervalelor recomandate, astfel încât să nu omitem ajustări contabile care ar fi fost catalogate drept materiale.

4. Rezultatele cercetării

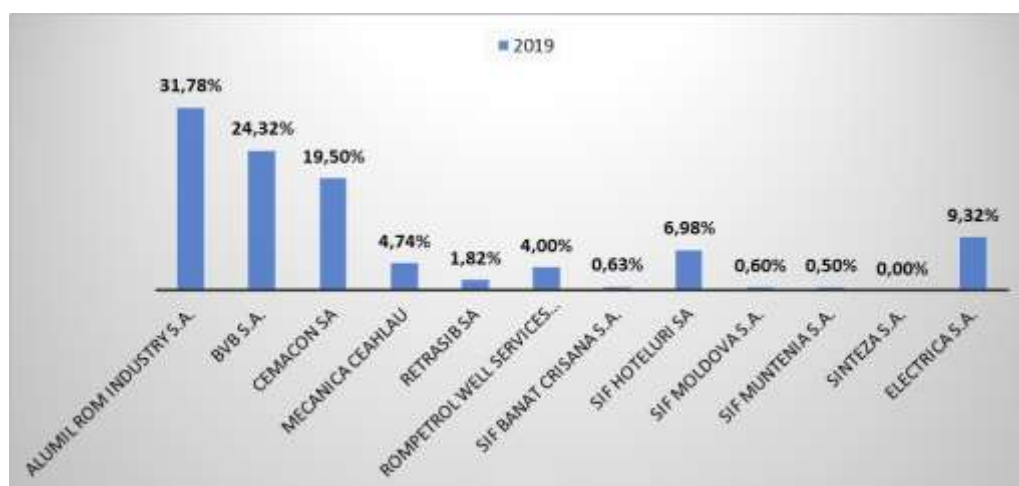
Conform ipotezelor identificate în secțiunea anterioară, cercetarea exploratorie a avut ca obiectiv examinarea unei potențiale relații de cauză-efect între recunoașterea elementelor de activ și datorie în urma capitalizării contractelor de leasing. Pentru majoritatea companiilor examinate, capitalizarea contractelor de leasing sub noul standard IFRS 16 a însemnat recunoașterea unei noi clase de active într-un procent care variază între 8,67% și 0,03%, așa cum este prezentat în graficul nr. 1.

Graficul nr.1: Proporția activelor sub forma dreptului de utilizare (% din total active)

Recunoașterea datoriilor ce decurg din contractele de leasing a însemnat recunoașterea unei datorii între 0% și 31,78%. Poziționarea în interval poate fi interpretată în funcție de durata, valoarea și momentul în care s-au recunoscut activul și datoria corespondentă în poziția financiară. Astfel, limita superioară a intervalului este asociat cu contracte de leasing de valoare mare în comparație cu totalul activelor recunoscute de către societate – această tendință se remarcă în cadrul activelor care la momentul recunoașterii în bilanț se aflau la începutul termenului contractual. Spre limita inferioară al intervalului se află activele de o valoare mai puțin semnificativă, sau care au fost recunoscute spre finalul contractului.

Graficul nr.2: Proporția datoriilor din contractele de leasing (% din total datorii)

Cu toate acestea, situarea acestor datorii spre limita inferioara, nu insemna că ajustările făcute în concordanță cu IFRS 16 nu au fost materiale pentru companiile din eșantion, iar o valoare crescută ale datoriilor totale la momentul bilanțului poate ascunde semnificația acestei ajustari. De aceea,

ISCA 2021

pentru a identifica dacă capitalizarea activelor a reprezentat o ajustare material pentru societățile din eșantion, s-a efectuat o simulare a materialităților folosind pragurile inferioare recomandate de către ISA și s-a comparat valoarea activelor și ale datoriilor corespondente din contractele de leasing cu aceste praguri de materialitate, prezentate în cele ce urmează.

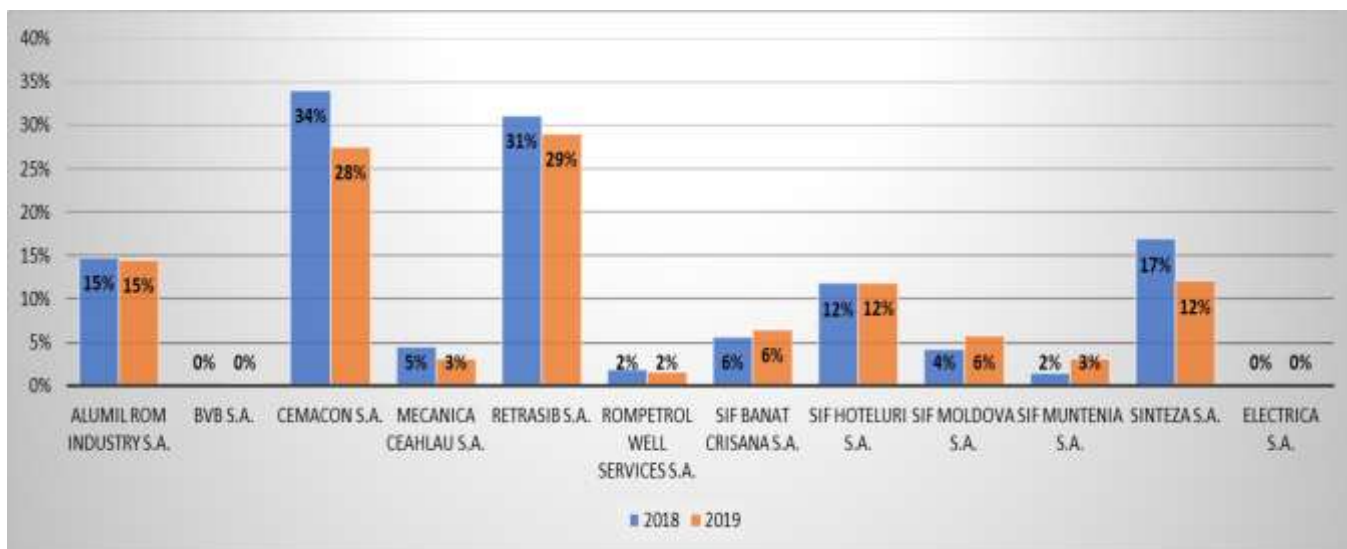
Anexa nr. 1: Eșantion IMM și praguri de materialitate

		Bază Materialitate						
				Activul net contabil	Profit înainte de impozitare	Profit net	Active aferente dreptului de utilizare din contracte de leasing	Datorii ce decurg din contracte de leasing
Număr	Nume societate	0,5%	0,5%	1%	1%	5%	2019	2019
1	ALUMIL ROM INDUSTRY S.A.	336.205	342.303	539.073	33.333	121.309	4.549.342	4.624.830
2	BURSA DE VALORI BUCURESTI S.A.	95.884	554.657	1.064.474	80.667	348.140	1.033.720	1.090.330
3	SIF HOTELURI S.A.	132.873	573.879	972.987	20.098	75.530	1.192.760	1.220.126
4	CEMACON S.A.	718.035	1.272.912	1.660.647	371.956	1.704.879	22.081.760	17.265.189
5	DAFORA S.A.	497.492	494.148	196.841	37.039	193.562	690.731	410.231
6	ELECTRICA S.A.	106.850	20.037.668	39.881.359	2.577.924	12.888.737	1.739.658	1.808.380
7	MECANICA CEAHLAU S.A.	147.504	354.754	604.765	80.938	324.108	577.124	496.612
8	ROMPETROL WELL SERVICES S.A.	330.679	821.395	1.487.036	136.546	608.505	595.061	623.644
9	RETRASIB S.A.	755.201	717.803	199.224	neaplicabil - pierdere in anul curent		3.020.580	2.979.005
10	SIF BANAT CRISANA S.A.	607.688	14.633.392	27.482.035	1.752.551	7.974.727	1.117.902	1.121.201
11	SIF MOLDOVA S.A.	520.634	11.805.081	21.974.838	1.460.022	6.368.481	974.181	1.002.104
12	SIF MUNTENIA S.A.	274.902	8.401.082	15.740.262	1.204.029	5.595.685	504.505	534.576
13	SINTEZA S.A.	112.472	266.292	366.562	neaplicabil - pierdere in anul curent		74.898	-

Folosind un prag de materialitate conservator, a rezultat că recunoașterea bilanțieră a contractelor de leasing a reprezentat un eveniment material în situațiile financiare, pentru majoritatea dintre aceste companii, iar acest rezultat confirmă ipoteza nr. 1. Excepția de la această regulă este reprezentată de către societățile de investiții financiare sau entități în care statul român are un procent semnificativ de acțiuni (de exemplu, Electrica S.A.), pentru care pragul de materialitate conservator este mai mare decât activul și datoria corespondentă, recunoscută în contul contractelor de leasing.

Gradul de îndatorare a crescut în medie pentru toată populația testată de la 30% în 2018 la 32% în 2019, cu toate că au existat cazuri în care indicatorul a scăzut de la un an la altul. Analizând mai departe factorii care au favorizat această scădere temporară al gradului de îndatorare, a rezultat că în anul 2019, aceste companii au avut mișcări semnificative în structura capitalului, fapt ce a atenuat impactul recunoașterii contractelor de leasing. În cazul acestor entități, creșterea capitalurilor proprii a fost influențată de către incorporarea profitului din anul precedent în rezultatul reportat și creșterea rezervelor legale sau a altor rezerve. Din această analiză reiese că recunoașterea în bilanț al contractelor de leasing operațional, drept leasing financiar, a favorizat creșterea gradului de îndatorare a populației testate, rezultat ce validează ipoteza nr.2. Aceste modificări în gradul de îndatorare pot cauza dificultăți în procesul de contractare a unor noi surse de finanțare, prezumție ce nu ia în calcul însă existența unor convenții bancare existente la momentul bilanțului, care ar putea produce restricții suplimentare asupra creditării. Nu în ultimul rând, rata de îndatorare ar trebui comparată cu media din sectorul de activitate al fiecărei companii, deoarece graficul de mai jos arată evoluția anuală al indicatorului și nu variația față de standardul din industria fiecărei entități.

Graficul nr.3: Gradul de îndatorare (2019 comparativ cu 2018)

Aceste rezultate sunt în conformitate cu cercetările anterioare care, în baza metodei capitalizării constructive, conceptualizate de către Imhoff s.a. (1991), au previzionat mișcări bilanțiere în aceeași direcție cu cele identificate în studiul de față. Estimările anterioare s-au bazat în mare parte pe un model "ex ante" de previziune financiară, iar articolul de față vine în completarea acestui concept, prin constatarea previziunilor, în urma validării acestora cu setul de date financiare din primul an fiscal de după implementare standardului IFRS 16 și prin lărgirea ariei de aplicabilitate, având ca populație sectorul IMM din România.

5. Concluzii:

Studiul de față a urmărit impactul capitalizării contractelor de leasing în primul an de implementare, analizând influența acestei ajustări asupra principalilor indicatori bilanțieri, în cadrul companiilor din sectorul IMM, listate la Bursa de Valori București, care conform normelor în vigoare, trebuie să recunoască aceste contracte sub noul standard IFRS 16.

Acest articol contribuie la literatura existentă din aria contabilității privind contractele de leasing prin extinderea zonei geografice studiate anterior și a categoriei de companii, vizate de un număr redus de studii pe acest subiect. Lucrarea completează literatura de specialitate prin raportarea contractelor de leasing la pragul estimat de materialitate specific acestor societăți și analizează cu precădere evoluția gradului de îndatorare între perioadele de dinaintea și post adopție al standardului IFRS 16.

Considerăm necesară extinderea cercetării pe tema noilor amendamente ale standardelor IFRS în cadrul sectorului IMM, aceste aspecte fiind esențiale atât pentru sporirea încrederii potențialilor investitori în acest tip de societăți, cât și pentru informarea altor IMM-uri care ar dori să demareze procedura de listare pe o piață reglementată și care încă se află în procesul de tranziție către raportarea IFRS. Lipsa unei baze solide de cunoștințe ale particularităților acestui standard în termeni practici poate duce la anumite probleme de neconformitate pe termen scurt, printre care riscul de nerespectare a convențiilor bancare, sau o creștere a dificultății de contractare a surselor de finanțare potrivite nevoilor companiei. Valoarea adăugată a acestui studiu este datorată și comparației dintre perioada de după implementare și anul precedent, prin aceasta companiile au o imagine de ansamblu despre cum ar putea evolua poziția și performanța financiară pe termen scurt.

Studiul conține o serie de limitări, ca urmare a abordării retrospective de prelucrare și interpretare a datelor, oferind astfel informații reduse în ceea ce privește impactul implementării pe termen mediu și lung, acesta fiind un dezavantaj în comparație cu cercetările predictive. În plus, populația restrânsă de IMM-uri care aplică IFRS în România a însemnat un eșantion redus și impune dificultăți în interpretarea datelor în funcție de particularitățile sectorului de activitate. În vederea extinderii bazei

de cunoaștere pe subiectul contabilității contractelor de leasing, studii ulterioare ar putea să examineze efectele implementării IFRS 16 dintr-un anumit sector, în funcție de gradul de necesitatea a industriei respective pentru active de natura imobilizărilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Arrozio, M. M., Gonzales, A., & da Silva, F. L. (2016). Changes in the financial ratios of the wholesale and retail sector companies arising from the new accounting of the operating lease. *Revista Eniac Pesquisa*, 5(2), 139–159.
2. Bennett, B. K., & Bradbury, M. E. (2003). Capitalizing non-cancelable operating leases. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 14(2), 101–114.
3. Branswijck, D., Longueville, S., 2011. The financial impact of the proposed amendments to IAS 17: evidence from Belgium and The Netherlands
4. Duke, J. C., Hsieh, S.-J., & Su, Y. (2009). Operating and synthetic leases: Exploiting financial benefits in the post-Enron era. *Advances in Accounting*, 25(1), 28–39.
5. Fitó, M.Á., Moya, S., & Orgaz, N. (2013). Considering the effects of operating lease capitalization on key financial ratios. *Spanish Journal of Finance and Accounting*, 42(159), 341–369.
6. Fülbier, R. U., Silva, J. L., & Pferdehirt, M. H. (2008). Impact of lease capitalization on financial ratios of listed German companies. *Schmalenbach Business Review*, 60(2), 122–144.
7. Giner, B., Merello P., Pardo, F. (2019). Assessing the impact of operating lease capitalization with dynamic Monte Carlo simulation. *Journal of Business Research* 101 (2019) 836–845.
8. Goodacre, A. (2003). Operating lease finance in the UK retail sector. *The International Review of Retail, Distribution and Consumer Research*, 13(1), 99–125.
9. Imhoff, E. A., & Thomas, J. (1988). Economic consequences of accounting standards: The lease disclosure rule change. *Journal of Accounting and Economics*, 10, 277–310.
10. Imhoff, E. A., Lipe, R. C., & Wright, D. W. (1991). Operating leases: Impact of constructive capitalization. *Accounting Horizons*, 5(1), 51–63.
11. Joubert, M., Garvie, L., & Parle, G. (2017). Implications of the new accounting standard for leases AASB 16 (IFRS 16) with the inclusion of operating leases in the balance sheet. *The Journal of New Business Ideas & Trends*, 15(2), 1–11.
12. Mulford, C., & Gram, M. (2007). The effects of lease capitalization on various financial measures: An analysis of the retail industry. *Journal of Applied Research in Accounting & Finance*, 2(2), 3–13.
13. Nelson, A. J. (1963). Capitalising leases: The effect on financial ratios. *Journal of Accountancy*, 41, 49–58. Nikolaev, V. N. (2010). Debt covenants and accounting conservatism. *Journal of Accounting Research*, 48(1), 137–175.
14. Öztürk, M., & Serçemeli, M. (2016). Impact of new standard “IFRS 16 Leases” on statement of financial position and key ratios: A case study on an airline company in Turkey. *Business and Economics Research Journal*, 7(4), 143–157.
15. Perera, D., Chand, P. (2015). Issues in the adoption of international financial reporting standards (IFRS) for small and medium-sized enterprises (SMES), *Advances in Accounting*, Volume 31, Issue 1, pp. 165-178.

16. Wong, K., Joshi, M., 2015. The Impact of Lease Capitalisation on Financial Statements and Key Ratios: Evidence from Australia

Alte organisme executive ale U.E, organisme internaționale și entități private în domeniul auditului

17. Deloitte (2011). How prepared is your organization to cope with these new standards? A Deloitte survey on the FASB's proposed changes to lease accounting standards. <http://www.iasplus.com/en/binary/usa/1102usleasessurvey.pdf>.

18. IASB (2016). Effects Analysis – IFRS 16 Leases (January).

19. IFAC, International Standard on Auditing 200 (2009). Overall objectives of the independent auditor and the conduct of an audit in accordance with international standards on auditing.

20. PwC (2016). A study on the impact of lease capitalization: IFRS 16: The new leases standard (February).

21. Securities and Exchange Commission (SEC) (2005). Report and recommendations pursuant to Section 401 (c) of the Sarbanes-Oxley Act of 2002 on arrangement with offbalance-sheet implications, special purpose entities, and transparency of filings by issuers. <http://www.sec.gov/news/studies/soxoffbalancrpt.pdf>.

22. <https://www.bvb.ro/FinancialInstruments/Markets/Shares>

Legislație

23. Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1.802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, publicat în Monitorul Oficial nr. 963/30.12.2014, cu modificările ulterioare.